

B A R S I H I R L A P.

Politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, egyes szám 20 fillér. Hirdetmények beiktatása jutányosan számíttatik. A „Nyílt tér” sorának közlési díja 50 fillér.

Felelős szerkesztő és lapkiadótulajdonos
Dr. TÖRÖK MÓR.

A lap szellemi részét illető kéziratok a szerkesztőség, hirdetmények és pénzküldemények a kiazó hivatal címére küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Az iparosok és a szocializmus.

III.

A föld a maga munkásainak biztosítja a munkát. De óriási munkásanyag marad, mely a föld művelésénél már nem kaphat munkát. Ennek az ipar ad foglalkozást. — Azonban e munka egyenletes mennyiségét biztosítani kell. Erre egy külön foglalkozási ág van hivatalva: a kereskedelem.

A kereskedelem dolga kikeresni a legcélszerűbb nyers anyagot, azt a legjobb időben és legolcsóbb módon az ipar kezé alá adni, másrészt a világ minden részéről kifürkészni a fogyasztót, a vásárlót, s azt akkor, amikor legszükségesebb, ajtájához állítani a termelő iparnak.

Ha végigfutunk ezeken az adatokon, látjuk a természet által örökül adott óriási nyugvó tőkét, látjuk az élő munkaerőben kifejeződő nagy nemzeti kincset s előttünk áll annak szükségessége, hogy mindez a rengeteg érték csak a munka révén hozhatja meg gyümölcsét és csak e révén menthető meg az elpusztulástól is.

Egész nagyságában áll előttünk tehát mind a három nemzeti gazdasági munkaág szerepe s lehetlenség másként eredményes nemzeti gazdasági munkát elképzelnünk, mint úgy, hogy a földnek termőereje, az ipar feldolgozó munkája s a kereskedelem pénzre váltó tevékenysége teljes összhangban folyjon.

Ezt tanítja a történelem is.

Azok a nemzetek, melyek dolgoztak, melyek az eleven munkaerőben rejlő vagyont a körülményekhez alkalmazkodva értékesíteni tudták: gazdagok lettek. Azok a nemzetek, melyek a nemzetfoglalkoztató munkát elhanyagolták, ha egyébként a világ kincsét, aranyát, gyémántját és termékét összeharácsolták is — elpusztultak.

A kik a földművelés mellett maradtak meg, azokat tulszárnyalták ama nemzetek, melyek kellő időben az iparra is áttértek, ezeket viszont azok, akik iparuknak szárnyat tudnak teremteni a kereskedéssel.

Körülbelül így áll a szocializmus gondolkodás előtt a nemzeti vagyon s a nemzeti gazdasági munka kérdése.

A mi pedig a kezelését illeti, a szocializmus abban a felfogásban van, hogy a természet javai nem az egyes emberek magántulajdonát, hanem az emberiség köz-

vagyonát képezik s azok az emberiség javára legigazságosabban és leggazdaságosabban az állam által üzött kollektív gazdálkodással kezelhetők. Ez maga után vonná a többi termelésnek, tehát az iparoknak is, valamint a javak szétosztását végző kereskedelemnek is közkezdbe, közhaszonba való vételét.

Ezt mi, a kik a polgári társadalom jogkörének gondolkodásában élünk, megmosolyogjuk és utópiának tartjuk. De nem zárkozhatunk el bizonyos titkos szorongásoktól s a képzelet ama játékatól, mely az új világrend homályos képének egyes vonásait keresi és megrajzolni igyekszik.

Az emberiség történelme tele van valósággá vált utópiákkal.

Nagy szellemek ennek a mai lelkiforrásnak is igyekeztek már képét adni. Regényes és komoly leírásokból könyvtárak képződtek, melyek a szocializmus újvilág valószínű képét és helyzetét rajzolják s épen a napokban halt meg az a világhírű tudós, Menger, a ki tudományosan levezette az újvilág rendszerét, amint a mai jogrendből kialakul.

A nyugati nemzetek egyetemein önálló katedrák foglalkoznak ezzel a tudományággal, úgy, hogy az már korántsem a fantasztikus képzelgések világába tartozik és a világ szerkezete — a nélkül, hogy a rajtaülők különösebben észrevennék, — életbevágóbb zökkenések nélkül kezd áttérni a szocializmus kerékvágásába; az államok részint gazdasági önéből, részint egyes helyzetek kényszeréből mindig több és több szocializmus munkával foglalkoznak, különösen a közjólét vagy közszükség jegyében.

Azt mondja a szocializmus gondolkodás; a hogy az állam lefoglalja magának közkeresetül, tehát a szocializmus összeség javára, például a dohány termelését, a szivarvagyártás iparát, a sókereskedést, úgy lefoglalhat másféle termelést, ipart és kereskedést is. A mint megszabja a szesztermelés kontingensét, kontingentálhatja a cukor termelését és sok egyebet. Az erdőművelés rendjére szabályozhat egyéb művelési ágakat is. Vannak is példák és gondolatok, hogy a gyufa, a fegyver, a lőpor és robbanó anyagok, kártya stb. ipara vagy kereskedelme, bányaművelés, halászat, vadászat, posta, vasut, biztosítás, hitel stb. részben vagy

egészben állami kezelés alá kerül, úgy megtörténhetik bármely más kezeléssel vagy közvetítéssel.

Mikor az állam — mint most pár éve tette — összevásárolja a magánüzéskedés elől a burgonyát, a takarmányt és nem tekintve a beszerzési árakra, szétosztja azokat a szükséges osztályok között megszabott alacsonyabb árban, vagy mikor vetőmagot, művelési forgótőkét előlegez, gépeket, tenyészállatokat oszt szét, saját tőkéjével egyesek javára háziipari termelő szövetkezeteket létesít, akkor ezekben az ágakban már a szocializmus receptje szerint dolgozik és gazdálkodik.

Ha még több ágat ölel fel munkaprogramjába, még közelebb jut a szocializmus állam eszményéhez.

A szocializmus gondolatának világszerte egységes eszménye az, hogy az emberiség a maga egészében világszerte boldogabb és nyugodtabb legyen, az egyenlőség felé való törekvés anyagi ellátásban, lelki és értelmi emelkedésben, valamint joghelyzetben előre haladjon és az emberiség nagy családja mint a földteke született ura, természeti rendeltetését minél jobban töltse be.

A szocializmus eszménye tehát szép és az emberszeretet jegyében áll. Más lapra tartoznak azonban a szocializmus harci eszközei s más lapra tartozik annak megítélése, amit például nálunk a közfelfogás szocializmusnak nevez. Erről legközelebb.

A honvédség lejárata felé.*)

Irta: Jeremiás Arnold.

A magyar közönség és ennek „közvéleménye”, a magyar sajtó semmi figyelmet sem fordít arra a kitaró hadjáratra, a melyet Ausztriában a honvédség lejárata végett rendszeresen folytatnak és mely végcéljául még a honvéd névnek is eltörlesztést tűzte ki.

Katonabarátok sohasem voltunk, sőt nyíltan kimondjuk: gyűlöltük mindig a militarizmust. A militarizmust, mely nálunk még egy idegen népnek sok százados elnyomó törekvéseit is jelképezi és tényleg végre is hajtja.

Nemzeti törekvéseink, hazánk védelme azonban mindnyájunktól megköveteli azt, hogy „elvei fontartásával” — ezzel a jelenleg divattá lett móddal még a névleg közös, tényleg osztrák hadseregben is egy-egy arkimedesi pontot igyekezzék elfoglalni, hogy onnan segítse ezt az intézményt fekete-sárga sarkaiból kimozdítani.

Az automobiloknak nagy hadászati

*) E cikket a „Magyar Automobil Újság” szerkesztősége küldte be hozzánk s figyelemre méltó tartalmánál fogva alkalmasnak találtuk arra, hogy olvasóközönségünkkel megismertessük. A szerk

jelentősége arra kényszerített, hogy állandóan figyelemmel kísérjük a katonai újabb mozgalmakat.

E lapok hasábjain már számos cikket közöltem ezekről és rámutattam már arra a szellemre is, amelyik a k. u. k. urakat ez idő szerint a honvédség eltörlése, beolvasztása felé vezeti.

A magyar sajtó azonban süket és vak marad mindezekre. Nem lát és nem hall semmit, ami a leglokálisabb politikán túl terjed. Politikusaink pedig olyan mamelukok voltak mindig, akik a fáktól az erdőt sohasem látták és most sem akarják látni.

Régi fogása az az osztráknak, hogy míg ő maga meszszebb, távolabb nagyobb célok felé tör, a magyart benső marakodásokra bírja, avagy közjogi paragrafusrágással izgatja, foglalkoztatja.

Mi meg rohanunk az élénk tartott piros posztónak és mialatt azt öklözzük, a viador, az osztrák zavartalanul üzi kis és nagy játékait.

Az osztráknak a honvédség mindig szálla volt a szemében és valljuk be őszintén, de büszkén is: honvédeink 48-ban adtak rá elég okot, hogy még a nevüktől is fázzanak ezek a kiporolt nadrágos urak.

Az egyensúly föntartása szükségessé tette ugyan, hogy odaát is létesítsenek „honvédséget”, azaz hogy „Landwehrt”, de ezt csak kényszerűségből tették s egyáltalában nem látják be, hogy mire való nekik két teljesen azonos szellemű, azonos nyelvű sereg föntartása, mikor az „egy” is lehetne.

Nálunk a honvédségnek a negyvennyolcas honvédségben fényes multja, szívünkben gyökere van. Nálunk a honvédség a külön nemzeti hadsereg képviselője, nemzeti önállóságunknak házi használatra engedélyezett egyedüli kifejezője. Önáluk a meglevő haderő nem eléggé megokolt kétfélesztása, „honvéd” neve pedig egy kellemetlen idegen, a multban ellenséges, a jelenben szeparatistikus törekvést szolgáló magyar intézményre emlékeztető kellemetlen memento mori.

Egy nyugalmazott osztrák törzstiszt így fejezte ezt ki nemrég előttem: „Ugyan hogyan tetszenék a magyaroknak, ha magyar fiukból „kozák”-ezredeket létesítenék?”

Hát bizony a magyar fiu, a ki a közös hadseregbe sem igen kívánczik, a „kozák” nevet el nem tűrné sehogys sem. — „No látja — az osztrák meg kénytelen volt az őt megverő magyar „kozák”-nak, a honvédeknek a nevét fölvenni.”

Ezek és hasonlóak csak érzelmi okok! De a Landwehr azonkívül bizonyos kicsinylésben is részesülni szokott — felülről, sőt mindenféle tekintetben kedvezőtlenebb viszonyokban kell élnie.

Igy aztán „lassan-lassan” oda fejlődtek a dolgok, hogy ma már a köz's hadseregben és a Landwehrben a „Landwehr” nevére másképp nem is beszélnek, mint: „der Titel „Landwehr” ist ganz unpassend und nicht mehr zeitgemäß”. (A „honvéd” név már egyáltalában nem illő és többé nem korszerű.)

A maradiságáról világhírű osztrák hadsereg tehát egyszerre annyira modern lett a honvéd névvel szemben, hogy már a korszerűtlenséggel is érvel ellene.

Es e kifakadásokat, agitáló iratokat I. Ferencz József, Ausztria császárnak hűségesen az asztalára teszik reggelenként!

Csoda-e, ha a magyar honvédek egyenruhája most egyszerre a közöshöz hasonlóvá vedlik? (Lásd az új egyenruha-szabályzatot.)

Csoda-e, hogy a honvédséget tüzéséggel kívánták ellátni mindaddig, a míg ezzel újabb lépést láttak a beolvasztás felé, de menten befagyott a tüzéség eszméje, a mikor arról kellett meggyőződni, hogy a magyar nem szünt meg kurucz lenni?

Szervezték osztrák önkéntes automobilista csapatokat, de a magyarokat még csak meg sem hallgatták akkor.

Csak mikor már megvan az osztrák, akkor került a sor miránk, hogy ezzel is

kifejezés adassék annak a következetesen betartott eljárásnak, hogy a magyar mindig hátrább álljon, mint az osztrák.

Hogy már szervezve van az osztrák, most leküldték az osztrák k. u. k. automobilos katonai szervezetnek a szabályait és a Magyar Automobil Clubnak meg a naiv magyar Mótorkerékpáros Szövetségnek teljes szabadságában áll azokat vakon elfogadni és egy újabb közös katonai intézmény létesítéséhez hozzájárulva, egyben segédkezet nyújtani a honvédség újabb hátraszorítására.

Két hazaellenes bűn egy lépésre!

Nem oda Buda!

Szüntessék be az osztrákok az ő Landwehrjeiket, vagy nevezzék el köz'okoknak, ha az bennük szebb történelmi emlékeket ébreszt, de újabb közös intézmények létesítéséhez magyar ember hozzá nem járulhat, szemünk fényének, dicső honvédségünknek újabb háttérbe szorításához segédkezet nem nyújtunk, sőt ellene leszünk minden rendelkezésre álló erőnkkel és ha nem halt még ki sajtónkból a hazafias érzés, akkor pártját fogja küzdelmünknek az is.

A magyar sajtó hazafisága pedig mindaddig nem halhat ki, a míg a nyomdafesték magyar betűket rak papírra. Nem félünk tehát attól, hogy ebben a harcunkban magunkra maradjunk, akkor pedig az automobilos önkéntes csapatok, (kik azért az egész seregnél tehetnek szolgálót) vagy honvédek lesznek vagy egyáltalában — nem lesznek!

Levél Budapestről.

Budapest, 1906 augusztus 12.

A parlament kapui jó időre bezáródtak, de azért a politika épen nem szünetel. A kormány terveiről, a nemzetiségi képviselők szervezkedéséről, új pártalakulásról, a haladópart föltámadásáról és egyéb dolgokról bő tudósításokat hoznak a hírlapok. De a legnagyobb port mégis csak a Társadalomtudományi Társaság közgyűlése verte fel, amelyen oly szép eredménnyel művelték a társadalmi tudományt, hogy Kristóffy arezát örömpír lepte el és nem csodálkozhatunk, ha pártjával nem akarja elhinni, hogy meghalt, sőt el is van temetve. De más tekintetben is méltók voltak a társadalmi tudósok önmagukhoz. Aki el akarja képzelni a gyűlés külső képét, annak a zsebének piacán, vagy a hordárok gyűlésein kellene előtanulmányokat végeznie. Filozófushoz illő bölcseséget és nyugalmat árukt el a gyűlést vezető alelnök is, amikor nekiszaladt az egyik tagnak, amikor ez beszéd közben védte magát a közgyűlés egyes tagjai részéről ellene emelt vádak tekintetében. Ez egyuttal arra is fényt vet, hogy a mi társadalmi tudósaink mikép értelmezik a szólásszabadságot. A szólásszabadság arra való, hogy a társadalmi tudós szabadon hirdethesse, hogy a haza elavult fogalom; — de aki ennek ellentmond, annak be kell ütni a fejét, vagy revolverrel be kell löni az ablakán. Ezt már nem a társadalmi tudósok, hanem a velük ugyanegy elveket hirdető nemzetközi szociáldemokraták teszik, illetve tették, amikor a mult évben megostromolták a koalíció politikáját valló újságok szerkesztőseit.

A szociálisták itt, — a szociálisták ott; — a szociálisták mindenütt. A főváros élete újabb időben minden téren át megát van szöve a szociálisták viselt dolgaival. Akárhová néz az ember, a szociálistákkal találkozik, — akárhová fordul, — azoknak nagybetűs, óles hirdetéseit látja a jogfosztó kormányról, amely tétlenül nézi, hogy a magyarok ezrei kivándorolnak, mert a haza nem ad nekik kenyeret.

De nagyon gyanus lesz a szociálistáknak ez a vádaskodása, ha arra gondolunk, hogy mily mélyen hallgattak ezekről a dolgokról az előző kormány alatt. Azt csak nem hitetik el senkivel, hogy Wekerle és Kossuth idézték elő a kivándorlást!

Az a terrorizmus, amelylyel a szociálisták dolgoznak, újabban a minduntalan

ismétlődő sztrájkokban jut kifejezésre. Talán egy nap sem mulik el, hogy Budapestben nem volna sztrájk, — sokszor pedig egész iparágak munkája szünetel. Még a lámpagyújtogatók is sztrájkoltak pedig ezeknek nem is volt semmi kívánságuk; — ők csak segítettek a gázgyári munkásoknak, akik viszont azért hagyták abba a munkát, mert a gyár nem akart az ő kívánságokra elboesítani 3 munkást. Ezeknek a munkásoknak az volt a bűnük, hogy nem a nemzetközi, hanem a keresztény szocialista párthoz tartoztak.

De a legérdekesebb sztrájk most van készülöben. Azt akarják megtenni a szocialisták, hogy miután a háziurak lakásuzsorája már elérte a végső határt, — egyszerűen megtagadják a házbérfizetést és inkább ezrével tétetik ki magukat hajléktalanul az utcára, semhogy továbbra is teljesítsék a háztulajdonosok lelketlen követeléseit.

Könnyű megjósolni hogy ebből a strájkból semmi sem lesz. De szomorú fényben mutatja be Budapest lakásviszonyait.

A dinasztia tenniszezik.

Irta: Gobé.

Mivel manapság már minden művelt dinasztia tagjai tenniszoznak, Tetheő fejedelem elhatározta, hogy „családunkba” is bevezeti e nemes és előkelő sportot. E célra felfogadta James Fivo-o-Clock mestert; (ezt régebben Kohn Ignácznak hívták s a Király-utczában lakott) hogy tanítsa meg a „tsalád” tenniszt játszani. Ime az első lecke:

A mester: Mindenekelőtt figyelmeztetem, hogy a tennisz-játékban a jelzések angol (englisch) nyelven történnek. Tud ön angolul?!

A fejedelem: Wasz heiszt „tud ön angolul? ... En nem vagyok „ön”, én a „fejedelem” vagyok ...

A mester (Magában; auch e fejedelem, ... úbrigens soll er auch e Freud haben). Hát helyes, tud ön fejedelem ur angolul?

A fejedelem (Meggyőződéssel: Minden európai fejedelem tud angolul, tehát ...

A mester: Na jó, hát pl. mit tud?!

A fejedelem (Könnyűden legyintve) Hát hallgasson ide: bifték, ramsték, gól, albrájt, hemendex, gúd báj, fútbál, verivell, dining rúm, english taylors, nyújork, jesz-jesz, zsentlemén ...

A mester (Fejét rázva): Ez kevés. A tenniszezéshez többet kell tudni. No de mindegy, fogjunk a tanuláshoz. Első a helyes öltözködés: lehetőleg könnyű kényelmes ruha, lehetetlen csikos szövetből, mellényt viselni nem szabad, szóval olyan legyen az öltözék, a miért télen az embert egy szalonból kidobnák ... Aztán fontos a cipő ...

A fejedelem (Sejtelvei támadnak): Ah, a cipő, és az milyen legyen? ...

A mester: Gummicipő kell ...

A fejedelem (Kitörő örömmel): Ah, hisz az van nekem, ez a kedvenc láb-belim, nem régen azonban annyira kitapos-tam, hogy most ujat kell vennem.

A mester (Magában: ich kenn' schon diese Gelegenheit! ...) Hát vegyen ujat, elég jót kap Pesten Huzellánál potom 25 forintért ...

A fejedelem (Megdöbbenve): Mi — mi, — micsoda? Huszonöt forint? E főnfönwenzig güldn?! Szép kis multság ez a játék.

A mester: Ne izguljon: az ember vagy fejedelem, vagy nem fejedelem. Ha fejedelem, akkor neki semmi sem elég olcsó, ha nem fejedelem akkor minden elég drága.

A fejedelem (Hosszasan gyötrődik.)

A mester (Magában: es gefällt mir, wie der alte Schnorrer sich kränkt!) Nü!?

A fejedelem: Am jó, minden ruhanemű meglesz. De ne komédiázzunk, kezdjünk a leczkéhez. Siessen, mert csak fél-órai időm van.

A mester: Jó! Hát először is mikor kiáll a platzra, kezébe veszi a rektett és a gyerekek kezébe adják labdákat ...

A fejedelem (Okosan): Tehát én kezembe veszem a labdákat és a gyerekek

nekem adják a reketet. (Magában: az Isten tudja, mi az a „reket”?)

A mester: Nem, — épen megfordítva. Aztán a balkezevel feldobja a labdát és a jobb kezében lévő reketet nyugodtan tartva elordítja magát, hogy: „plé”.

A fejedelem: Kérem, beszéljünk magyarul, az nem plé, hanem bádóg! (Szemeit okosan körüljártatja.)

A mester (Türelmetlenkedve): Ne okoskodjék, mondtam már, hogy itt angolul beszélünk. (Folytatva.) Aztán a partnere felé, hogy: „rödi”, erre ön a labdát feldobja, a reketel rávág, hogy csak úgy zúg.

A fejedelem (Kéjesen ismételve): — hogy csak úgy zúg. — Kérem én jó stukkoló voltam, biztos, hogy pofán találok...

A mester: De kérem, itt nem arról van szó, hogy ön — a fejedelem ur — a partnert megüsse, hanem arról, hogy az a labdát visszaüsse; ha ezt nem sikerül önnek felfogni és visszaütni: akkor az ellenfele elordítja magát, hogy „fifin”!

A fejedelem (Rémüldözve): Fifin?! Mi az?

A mester: Az annyit jelent, hogy tizenöt. — Aztán megint ütök össze-vissza a labdát, közbe csatakiáltásokat kell hangoztatni így ni: fifin aal, szörti, forti szörti, szörti forti, jús, gé m.

A fejedelem (Borzalommal): Ez rémes, ezt nem tudom soha megérteni, inkább nem leszek fejedelem s nem játszom semmit. Tudja az a „gém”, az valami borzasztó, nálunk madár, itten csatakiáltás;... Megörülök... hogy is van?: pléh bádóg, — gé m, — gölya, szörti, forti, aal, nyúz, rödi, fifin...; nem, ezt nem bírom, nem értem. (Elkábul).

A mester: Szerencsétlen ember, ez azt hiszi, hogy a jó játékosok talán értik ezeket a kifejezéseket. — Kohn Ignác létemre mondom, hogy én sem...

(Függöny le.)

A közönség köréből.

(Ezen rovat alatt közöltékért a szerkesztő nem felelős.)

Talmi kuruczok.

I. Barsvármegye főispánja.

(Folytatás.)

Szándékom volt a rajtam ejtetett sérelmem orvoslása végett közvetlenül a minisztériumhoz fordulni. Azonban a békéesebb kibontakozást megkísérelve, előbb a főispánhoz fordultam. Megkértem a főispánt, hogy ügyemben alapos vizsgálatot ejtsen meg és engemet is személyesen hallgasson meg, hogy ilyképen az ügyet alaposan megismerni alkalma legyen. Megkérdeztem, hogy akar-e és módjában van-e ügyemben rendet csinálni, vagy nem. Mert ha nem, akkor minthogy most már utban vagyok, Budapestre utazom a minisztériumhoz. Erre a főispán azt felelte, hogy fölösleges a minisztériumhoz fordulnom, mert hiszen ő s z a v á t a d j a, hogy kérelmemet minden tekintetben teljesíti, ügyemet megvizsgálja, engemet személyesen meg fog hallgatni és az igazsághoz mértén intézkedni fog, csak adjam hozzá írásban az előtte elmondottakat és mihelyt megkapja, azonnal bejön Aranyosmarótra s addig el sem megy, míg ügyemet el nem intézi.

Erre én a következő beadványomat terjesztettem fel hozzá:

Méltóságos főispán ur!

25 év óta vagyok Aranyosmaróton nyomdász. Én vagyok tehát az első nyomdász Barsvármegye székhelyén, aki mint ilyen kétségkívül tettem annyi szolgálatot a közérdeknek, a magyarosodás ügyének, mint akárhány más olyan, aki 25 évi küzdés után legfelsőbb kitüntetésben szokott részesülni.

Hogy nem önző gazdagodási vágy volt életem vezérelve, azt szorult anyagi viszonyom, sajnos, eléggé bizonyítja. Pedig egész két év előttig egyedül voltam itt, enyém volt ugyszólván minden munka és különösen enyém a még legtöbbet érő vár-

megyei munka. Más ember talán vagyont szerzett volna, bizonyára meggazdagodik, mert más ember a saját hasznát jobban tudja védeni, mint én, akinek nem az volt sohasem törekvése, hogy mennél nagyobb vagyont harácsoljak össze, hanem csak az, hogy becsületes, kifogástalan munkámmal tisztességesen el tudjam tartani magamat, feleségemet és 8 kiskorú, gyámoltásra szorult gyermekemet.

Ha lopni, csalni akartam volna, lett volna alkalmam hozzá és akkor bizonyára nem jutok abba a helyzetbe, hogy most Méltóságod előtt alkalmatlankodjam, mert akkor én volnék a derék, jó Németi Armin, akit az itt felszínen uralgó klikkek mindenkivel szemben pártfogolnának és védelmeznének. Amde inkább pusztuljak el családommal együtt éhhalállal, sem hogy bárki is reám foghassa, hogy én egy fillért is kerestem nem becsületes, nem tisztességes uton.

Azért bocsátom ezeket előre, mert önzetemet egész büszkeségével akarok hivatkozni arra, hogy 25 évi itteni működésem ideje alatt én ellenem senki semmiféle, a tisztességgel meg nem férő tettet nem tud. És mégis azt érdemltem ki 25 évi becsületes munkámmal, hogy eldobnak mint egy rongyot, mint egy kifacsart citromot, és nyugodt lelkiismerettel nézik, miként megy keservesen szerzett egzisztenciám tönkre.

Megérdemltem-e méltóságos főispán uram, hogy a vármegye 25 évi összeköttetésünk dacára, mely idő alatt sem munkám, sem személyem ellen soha a legesélyesebb kifogás sem volt, egyszerűen a faképnél hagyjon? Azzal vajjon, hogy mindig pontos voltam a munkában s mindig előzékeny a kiszolgálásban? Avagy azzal, mert ép a vármegye kedvéért egészen úgy rendeztem be a nyomdámat, hogy minden igénynek megfelelhessenek, a minék folytán keresetem tulnyomó részét mindig befektettem, úgy hogy soha adósságaimat teljesen rendezni képes nem voltam? Azzal talán, mert midőn a hivatalos lapot életbe léptették, ennek a lapnak a kedvéért ismét ezekre kerülő beruházásokat eszközöltem, hogy valamiképp esakugyan ne lehessen ellenem kifogás?

Más hibámról igazán nem tudok.

Vagy igen, tudok róla. Megtelepedett itt, méltóságos uram, egy Kohn... nevű nyomdász, a kire, bárha nálam tanult ki évekkal ezelőtt, egyáltalában nem vagyok büszke, a mióta a nyomdai szaklapok utján a tisztességéről nem ép leghízelgőbb hírek kerültek nyilvánosságra, még mielőtt szó volt arról, hogy itt telepszik meg.

Ez a Kohn az itteni magukat „kékverű zsidók”-nak tekintett és rendszeres klikket képező szövetség kegyeibe furakodott, a mely klikk nyilvánosan kérkedik azzal, hogy alulról felfelé mindenkit, még a független bíróságot is, zsebében hordja. Könnyű volt neki ez, mert mindig hadilábon állottam ezzel a klikkel, mely engem eszköznek akart egykoron felhasználni önző céljaira, de becsületes tiltakozott az ellen, hogy aljas céljak legyek vak eszköze.

Ennek tulajdonítom, Méltóságos uram azt, hogy a vármegyén mult év végén szóba kerülhetett a hivatalos lap ügye.

Mert hiszen voltaképp még időelőtti volt, hiszen nekem az egy próbaév után világosan három évi szerződés volt és én a hivatalos lapot el sem vállalom, mert a szükségelt tetemes beruházásokat sok évet igénylő munka biztosítása nélkül, anyagi viszonyaim mellett, ki nem bírhatom.

Midőn tehát én nyugodtan végeztem munkámat, egyszerre csak tudomásomra adják, hogy a fent nevezett Kohn nálamnál 20%-al olcsóbban hajlandó a hivatalos lapot készíteni, mint én, tehát vagy én is olcsóbb legyek, vagy viszik el tőlem a hivatalos lapot.

Itt kezdődik az én bűnöm, melyért Barsvármegyében még annak sem akarnak megkegyelmezni, a ki 25 évig igazán mint egy barom, csupán a betevő falatért dolgozott.

Az én nyílt, egyenes, szókimondó természetemhez képest kijelenttem, hogy

15%-al olcsóbban az adott és engem kötelező feltételek mellett, melyeket én mindig nem csak betartottam, de amelyeken túl terjedő kedvezményeket is nyújtottam, noha világosan károsodtam is, teljes lehetetlenség megfelelni. Igen lehet, de akkor ne Bodó János szerkesztesse a lapot, a ki késedelmes, téves kéziratadás és egyéb mind itt fel nem sorolható okoknál fogva, hétről-hétre drágábbá, nehezebbé teszi a munkát. S azt mondtam, nem 20%-al, de talán még többel is olcsóbb lehetek, de akkor a feltételeknek másoknak kell lenniök. Mert akkor én nem fogok többé lapot szerkeszteni és revideálni, hanem csak szedni és nyomni.

Persze hogy elvitték a munkát tőlem, írásbeli beadványom teljes figyelmen kívül hagyásával.

De nem csak ezt vitték el, hanem a többi munkát is elvitték tőlem, a melyek tekintetében még csak meg sem kérdeztek.

Ezért az én nagy bűnömért érdemltem hát mindezt meg. Annak dacára is, hogy az én nyomtatványaimat még csak összehasonlítani sem lehet a Kohn nyomtatványával. Tessék szakértővel megvizsgáltatni, ég és föld a kettő közötti különbség. De még laikusnak is észre kell vennie ezt a különbséget, mert szembetűnő, feltűnő, s annak dacára is, hogy a vármegye Kohnnak még akkor is drágábban fizet, ha az én árainnál 20%-al olcsóbb is a tarifája. Ezt egyrészt a papiros minősége okozza, másrészt az a körülmény, miként ezt már is beigazoltam az alispán urhoz intézett egyik beadványomban, hogy Kohn kétszer annyi szedést tud kimutatni, mint én, ami a nyomdaipar üzleti technikájához tartozik, de ami a becsületes nyomdaiparosnak nem lehet törekvése, mert ez azt jelenti, hogy a laikus félre van vezetve.

De mindegy. Kohnnak mindent szabad. Kész skandalum, miféle nyomtatványokat fogadnak Kohntól el a vármegyén. Nekem a szemem kiégne ilyen munkát szállítani. Persze, tőlem nem is fogadnak el, s most földolog, hogy a Németi innen elpusztuljon. Mert mit tehet a Németi? Van az ő háta mögött egy klikk? Nincs. Tehát tőle nincs mit tartani! S a sok gyerek? Menjen ugy-e koldulni?!

Hát szívesen megyek gyermekeimmel koldulni, de előbb be akarom bizonyítani, hogy milyen igazságtalanságot műveltek velem. Be akarom bizonyítani, hogy a becsületnek jutalma nincs. Be akarom bizonyítani, hogy tisztességes iparosnak itt keresni valója nincs.

Megyek koldulni, de csak akkor, ha már semmiképp sem lehet elégtételt kapni e vármegyében és ha Magyarországon csak üres, cifra szó, csupán az uraknak, azok érdekeinek, azok hasznainak felsegítése, előmozdítása céljából van jog, törvény, méltanyosság és igazságosság s a munkás csak ezeknek az uraknak a kutyája, megvetett, lealázott rabszolgája.

Megmondtam az alispán urnak, hogy én is lennék olcsóbb alispán és még más is akadna, de kérdés, hogy ép azért, mert olcsóbban volnék alispán, lehetnék-e vajjon alispán és össszeférne-e a becsülettel egy hivatalnokot csak azért kibuktatni, mert más olcsóbban látja el a hivatalt.

Megengedem, hogy kissé sántikál e hasonlat. De csak kissé. A nyomdászat sem közönséges gscheft, a hol ki olcsóbb árut ad, annak lehet győzni, a nyomdászatnál a speciális munka értékét mindig figyelembe kell venni.

Ha nem nyomdász, de közönséges kisegítő napszámos szolgája lettem volna a vármegyének 25 esztendőig, akkor is különb bánásmódot érdemltem volna meg a vármegyétől.

De csak velem szemben érvényesülhet a konkurrenzia.

Miért nincs a kórházi szállítmányoknál, meg egyéb szállítmányoknál? Pedig ott, biztosan tudom, legalább 5-ször annyit takarítana meg a vármegye, mint a menyit teljes és nyilvánvaló tévedés szerint rajtam vél megtakarítani, s tényleg pedig

károsodik, hogy rajtam a klikk befolyása bosszút áll.

Szegény embert senkinek sem dicsőség tönkre tenni, annál kevésbé egy vármegyének, egy Barsvármegyének.

De nem alkalmatlankodom tovább.

Tisztelettel kérem, hogy ügyemet vizsgálat alá vonni kegyeskedjék és ha méltónak tart arra, hogy 25 évi fárasztó munka után kipusztuljak, hadd pusztuljak ki, ám ha más sorsra talál méltónak, legyen szabad remélnem, hogy méltóságod nekem ezt az elégtételt megszerzi.

Ki is vagyok Méltóságodnak
Aranyosmarót 1906. május 13-án

kész szolgája

Németi Ármin.

Ezen beadványom vagy 14 napig nála hevert. A legközelebbi közgyűléshez bejött ugyan elnökölni s én vártam is, hogy ígéretéhez képest engemet megidéz, de bizony csalódtam, mert még ugyanaz nap hazautazott, engemet faképnél hagyva. Nehány napot még várva, kénytelen voltam levélileg felkérni, hogy ígéretét bizonyos határig napig váltsa be, kijelentvén, hogy ha ezt nem teszi, a miniszterhez megyek. Eredményt ezzel sem értem el, mire aztán a jelzett határig Budapestre utaztam. — Ügyemnek megígért elintézése helyett elutazásom után a következő végzést kaptam:

79/1906. sz.

Barsvármegye főispánja.

T. cz. Németi Ármin nyomdász urnak

Aranyosmarót.

Meggyőződést szerezvén arról, hogy Kohn nyomdász ajánlata a hivatalos lap nyomtatására tényleg 20%-al olcsóbb volt a folyamodó ajánlatánál: a szerződés Kohn nyomdával a vármegye érdekében kötött meg. Ezen szerződés felbontására ok nem forogván fenn, folyamodó kérelme ez idő szerint tárgyaltan.

Aranyosmarót 1906. május hó 17-én.

Kazy János,

es. és kir. kamarás, főispán.

A t. olvasó részére ehhez kommentár nem kell, de a mi derék főispánunk részére szolgálók mégis kommentárral, de már csak a jövő számban.

N. A.

H i r e k.

A lévaiak küldöttsége gróf Apponyinnál. Léva város közönségének képviselőiben Báthy László, Leidenfrost Tivadar és Holló Sándor mult héten küldöttségben járt gróf Apponyi Albert vall. és közokt. ministernél, hogy az ujjonnan építendő tanítóképző ügyében a miniszter pártfogását kérjék. Gróf Apponyi szívélyesen fogadta a küldöttséget és megnyugtató ígéretekkel biztatta.

A vadászat kezdete. Nagy az öröm a Nimródok körében, mert a héten már megkezdheték a nyulászást, sőt fogolyra már is igazán lövöldöznek.

Kedvezményes vasuti jegyeket kap a Fmke minden tagja, a ki a folyó hó 26-án a Csorba-tónál megtartandó egyesületi nagygyűlésen részt akar venni. A kik ilyen kedvezményes vasuti jegyekre igényt tartanak, hozzák ezt a választmány titkáranak tudomására, a ki idejekorán gondoskodni fog a kedvezményes jegyek kiszolgáltatására jogosító igazolványok kiállítására és kézbesítésére iránt.

Késelő legények. Ujlóton Ernst Adolf korezmájában mult héten táncmulatság volt, hol a legénység borközi állapotban összeverekedett. A dulakodás hevében Gyurina József az egyik legényt arczul ütötte, mire Imrik Imre csitítani kezdte a csattanós argumentumokat kedvelő Gyurinát, hanem vesztére, mert egy Gyurina Vilmos nevű legény zsebkésével Imrik bal-karját 4 helyen és jobb karját 1 helyen megszurta. És midőn Sztarovicz András községi bíró a sértődöket rendre intette, ekkor megint Kurucz József és Szekeres József a bírónak estek neki, botját kezé-

ből kicsavarták és zsebkésikkel jobb tenyerét összeszurkálták. A késelő legényeket a esendőrok letartóztatták.

Haszonállat közvetítő intézet Nyitrán. Azt az eszmét, melylyel a nyitramegyei gazdasági egyesület foglalkozik, hogy a kistenyésztők kedvező feltételek mellett legyenek jó fajtájú tenyészállatokkal ellátva, — egy ezen célra alakulandó szövetkezet lesz hivatva megvalósítani. A magunk részéről igen üdvösnek tartjuk ez intézményt és csak helyeselni tudnók, ha a bars megyei gazdasági egyesület is foglalkoznék e kérdéssel.

Az adóhivatali tiszték országos mozgalma. Még csak csirájában van meg az eszme, de azért nem érdektelen tudomást szerezni arról, hogy az adóhivatali tiszték sinesenek sorsukkal megelégedve. Érdekes a dologban, hogy ennek csak most mernek kifejezést adni, midőn már minden nemű és rangú hivatalnokok szépen mozgolódnak anyagi érdekeik védelmében. A nyitrai tisztviselők részéről indult meg az adóhivatalnokok mozgalma és miként értesülünk, folyó hó 20-án tartják meg az első e tárgyban nagyobb körű értekezletet.

Az érsekújvári árpavásár. Az északnyugati magyarországi nyolcz gazdasági egyesületnél a f. hó 19-én Érsekújvárott megtartandó sörárpavásár érdekében élénken folyik a munka. Az ausztriai és németországi nagyobb városok konzulátusai, kereskedelmi és iparkamarái, sör és malátagyárai, börtényi stb. megfelelően és a legkiterjedtebben értesítve vannak. A termelők részéről a jelentkezések javában folynak. A vásárrendező bizottság irodája Érsekújvárott állandó működésben van. A vásár iránt napról-napra nagyobb az érdeklődés.

Posztógyár Nyitramegyében. Az önálló vámtarifa eszméje úgy látszik arra készíti az ausztriai polgárokat, hogy Magyarországon gyárakat építsenek. Így képzeljük el azt a tervet is, mely arról szól, hogy egy reichenbergi posztógyáros Nyitramegyében posztógyárat akar alapítani. A gyár jövődöbéli tulajdonosa már érintkezésbe is lépett az illetékes hatóságokkal s úgy látszik, hogy már csak rövid idő kérdése a terv megvalósulása.

Új vidéki bank. Pöstyénből értesülünk, hogy ott 60.000 kor. alaptőkével új pénzügyintézet alakul.

Az utóállítások szeptember hó 20-án tartatnak Esztergomban, Aranyosmaróton pedig 22-én.

Nyílt tér.

(Ezen rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztő.)

Befejező nyilatkozat.

A „Barsi Ellenőr“ aug. 5-iki számában — 14 napi vajadás után — Pető Artur aláírásával egy stílygyakorlat jelent meg. Ez iskolai fogalmazvány nivóján álló elmefuttatás „Nyilatkozat“ czimet visel.

Ami benne rám vonatkozik, azért — mint azt már előre is jeleztem: a bíróság előtt fogunk Pető Arturral találkozni. Ami Pető Arturnak megbizottaim elleni izléstelen kirohanását illeti, arra nézve szintén megfelelő megtorlásban fog az illető uraktól részesülni.

Ennyit a magam ügyében — egyelőre! Sokkal fontosabbnak tartom azonban a nyilatkozatnak Dr. Török Mór barátomról szóló részével foglalkozni, még pedig azért, mert itt van a kiinduló pontja annak, — mért tagadtam én meg Pető Arturtól a fegyveres elégtételt akkor, — mikor róla egy köztudomású ténykörülményt irtam meg.

Rövid lesznek. — Pető tetteleg inzultálta Dr. Törököt. — Dr. Török erre, — mint tartalékos tiszt is — provokálta Petőt. — Pető hajlandónak mutatkozott verekedni, — de csakis karddal, — mivel ő rövidlátó (?) Vagyis ő, a sértő diktált feltételeket az általa tettelegesen bántalmazottnak. — Ez már maga egy absurdum; mert ő az in-

zultálnak az általa tetszésszerint kiválasztott módon tartozik az elégtételt megadni. — Ha a keze meg a karja, mondjuk — béna, — akkor is köteles a tetteleg inzultált diktálásának magát alávétetni. — Semmiféle helye nincs itt a „fegyverbíró-ság“ megajánlásának, — avagy elfogadásának. — E helyütt Pető valami Bolgár VI. 13. és Barbasetti 75., 76. — úgy látszik P. A. már olaszul is megtanult?! — hivatkozik.

Nohát csak hivatkozzék. — Szomorú állapot az, mikor valaki a becsülete védelmezésében tankönyvekre szorul; — de ha már rászorult, én is ajánlok neki egy ilyen párbaj-abc-t. A Clair Vilmos kódex 80. §-a értelmében az ily esetben, mint a Pető-Török-féle — fegyverbíró-ság provokálásának, — avagy fegyverbíró-sági döntésnek egyáltalán nincsen helye. — Tesék ezt elolvasni, ez nincs olaszul, — ehez nem kell sem szótár, sem nyelvmagolás!

Ami a második Török-Pető ügyet illeti, abból a tényállás az, hogy Török egy általános kifejezést használt, nem épen Pető Arturra, amit azonban ez az ur, — akinek szenvedélye a „rendelkezésre állás“ — magára vett. — Dr. Török erre **tanult** — tessék jól megérteni — **tanult!** küldte avval, hogy ő P. A.-t nem sértette, — (Hogy miért nem sérthette, az már az előzőkből világos). — Tehát Töröknek esze ágában sem volt holmi fegyveres elégtétellel reparálgatni Pető Arturt.

Megjegyzem, hogy fenti soraimban foglaltakat úgy irtam le, ahogy az eseményekre legjobb emlékezőtehetségem szerint emlékszem, — helyesebben mondván ennek igazáról feltétlenül meg is vagyok győződve, — annál is inkább, mert nálam az emlékezőtehetség nem olyan, mint Pető Artur látása: ha akarom hosszú, ha verekednem kell: rövid!

Az egész Pető-Török ügy fináléjával csak azt konstatalom még, hogy Dr. Török Mór ma is es. és kir. tartalékos hadnagy; tartalékos tiszt tehát azután is, hogy neki Petővel való afférja a tisztí becsületügyi eljárásán keresztül ment. — Hogy ez mit jelent, azt hiszem felesleges magyarázni. Azt azonban nyugodt lélekkel merem megjósolni, hogy Pető Artur, ha katona is lesz, tisztté nem fog lenni soha!

Végül a rám vonatkozó következő Pető Artur-féle szellemi süleménnyel kell foglalkoznom: „Ha azonban bátor (?) ellenfelem a szokott módon továbbra is piszkálódni fog“ stb. (most jönnek a zokszavak) — — Nahát Pető ur, kijelentem magának, hogy ha a pénzügyi palota ügyében — melynek önök voltak a vállalkozói — a visszaéléseket még továbbra is ostromozni kell, igenis meg fogom azt tenni, közérdekből, mint ujságíró. Azonfelül jelzem, hogy egyelőre bevárom a kiküldendő vizsgáló-bizottság határozatának publikálását s annak alapján fogom igenis magukat, ha kell piszkálni; továbbá egy a pénzügyi, mint a kereskedelemügyi és belügyi ministerekhez sürgős memorandumot fogok megfelelően kiválasztott egyének által be-terjesztetni, a mely iratokban nem önöket támadni, hanem csak az építés furcsa kivitelét és a jelenlegi palotanedvességet és lakhatatlanságot fogom kellő kommentár kíséretében tudomásul juttatni. Pető ur: pá magának.

Ifj. Gonda Béla.

Szerkesztői üzenetek.

(A szerkesztőség e rovat alatt készségesen ad felvilágosítást a tudakozódóknak, csak névtelen levelekre nem válaszol.)

Béla. A befejező nyilatkozat im megjelent a „Nyílttér“-ben. Nem helyeslem, hogy midőn a magad eljárását igazolod, ugyanakkor mintegy engem is védelmez. Különben tévedsz abban, hogy én es. és kir. tartalékos hadnagy volnék, mert én m. kir. tart. honvéddahadnagy vagyok.

K. B. Köszönettel vettük, de már későn érkezett és így csak a jövő számban közölhetjük. Szíves munkálkodását továbbra is kérjük.